

JAN LAUWERS (*lange versie*)

Jan Lauwers (Antwerpen, 1957) is een kunstenaar die zowat elk medium hanteert. De afgelopen twintig jaar werd hij vooral bekend met zijn baanbrekend theaterwerk met het gezelschap Needcompany, opgericht in Brussel in 1986. Ondertussen bouwde hij aan een aanzienlijk oeuvre beeldend werk uit dat in 2007 werd tentoongesteld in BOZAR (Brussel).

Jan Lauwers studeerde schilderkunst aan de Kunstacademie van Gent. Eind 1979 verzamelde hij een aantal mensen rond zich in het *Epigonenensemble*. In 1981 werd deze groep omgevormd tot het collectief *Epigonen theater zlv* (zonder leiding van) dat het theaterlandschap verraste met een zestal theaterproducties. Hiermee schreef Lauwers zich in in de radicale vernieuwingsbeweging in Vlaanderen begin '80 en brak internationaal door. Het *Epigonen theater zlv* bracht concreet, direct en sterk visueel theater met muziek en taal als structurerende elementen. Voorstellingen waren *Reeds gewond en het is niet eens oorlog* (1981), *dE demonstratie* (1983), *Struiskogel* (1983), *Background of a Story* (1984) en *Incident* (1985). Jan Lauwers ontbond dit collectief in 1985 en richtte *Needcompany* op.

NEEDCOMPANY

Jan Lauwers *needs company*. Hij richtte Needcompany samen op met Grace Ellen Barkey. Zij zijn beiden verantwoordelijk voor de grotere producties van Needcompany. De groep performers die Jan Lauwers en Grace Ellen Barkey de voorbije jaren hebben verzameld is uniek in zijn veelzijdigheid. De *associated performing artists* zijn MaisonDahlBonnema (Hans Petter Dahl & Anna Sophia Bonnema), Lemm&Barkey (Lot Lemm & Grace Ellen Barkey), OHNO Cooperation (Maarten Seghers & Jan Lauwers) en het NC-ensemble met o.m. de onnavolgbare Viviane De Muynck. Zij maken hun eigen werk onder de vleugels van Needcompany.

Sinds de oprichting van Needcompany in 1986 zijn zowel de werking als de groep performers uitgesproken internationaal. Elke productie werd sindsdien in meerdere talen gespeeld. De eerste Needcompany-producties, *Need to Know* (1987) en *ça va* (1989) – waarvoor Needcompany de Mobil Pegasus Preis kreeg – waren nog sterk visueel, maar in volgende producties wonnen de verhaallijn en een centraal thema aan belang, hoewel de fragmentarische opbouw behouden bleef.

Jan Lauwers' opleiding als beeldend kunstenaar is bepalend voor zijn omgang met het medium theater en leidt tot een eigenzinnige, op velerlei manieren grensverleggende theatertaal, die het theater en haar betekenis onderzoekt. Eén van de belangrijkste kenmerken van deze taal is het transparante, 'denkende' acteren en de paradox tussen 'acteren' en 'performen'.

Deze specifieke schriftuur is eveneens terug te vinden in zijn Shakespeare-bewerkingen: *Julius Caesar* (1990), *Antonius und Kleopatra* (1992), *Needcompany's Macbeth* (1996), *Needcompany's King Lear* (2000) en *Ein Sturm* (2001,

Deutsches Schauspielhaus Hamburg). Na de regie van *Invictos* (1991), de monoloog *SCHADE/Schade* (1992) en de opera *Orfeo* (1993), startte hij in 1994 de realisatie van een groot project waar hij voor het eerst volledig als auteur naar voor trad, *The Snakesong Trilogy: Snakesong/Le Voyeur* (1994), *Snakesong/Le Pouvoir* (1995) en *Snakesong/Le Désir* (1996). In 1998 bracht hij de herwerkte versie van de gehele Snakesong-trilogie op de planken.

In september 1997 werd hij gevraagd voor het theaterluik van Documenta X (Kassel). Hij creëerde er *Caligula* naar Camus, het eerste deel van de diptiek *No beauty for me there, where human life is rare*. Met *Morning Song* (1999), het tweede deel van de diptiek *No beauty...*, wonnen Jan Lauwers en Needcompany een Obie-Award in New York. Op vraag van William Forsythe creëerde Jan Lauwers, in samenwerking met het Ballett Frankfurt de productie *DeaDDogsDon'tDance/DJamesDjoyceDeaD* (2000).

Images of Affection (2002) werd gecreëerd naar aanleiding van het 15-jarig bestaan van Needcompany. Onder de titel *No Comment* (2003) bracht Jan Lauwers drie monologen en een danssolo. Charles Mee, Josse De Pauw en Jan Lauwers schreven respectievelijk een tekst voor Carlotta Sagna (Salome), Grace Ellen Barkey (De teedrinkster) en Viviane De Muynck (Ulrike). Zes componisten: Rombout Willems, Doachim Mann, Walter Hus, Senjan Jansen, Hans Petter Dahl en Felix Seger schreven de muziekcompositie voor de danssolo van Tijen Lawton. De thema's uit de voorstelling zijn de thema's die Jan Lauwers al sinds het begin van zijn werk bij de Needcompany herformuleert en herdefinieert: geweld, liefde, erotiek en dood.

Een verzameling van enkele duizenden etnologische en archeologische objecten die Jan Lauwers' vader heeft nagelaten, was de aanzet om het verhaal te vertellen van Isabella Morandi in de voorstelling *De kamer van Isabella* (2004) (Festival d'Avignon). Negen performers onthullen samen het geheim van Isabella's kamer met als centrale figuur de monumentale actrice Viviane De Muynck. Deze voorstelling kreeg meerdere prijzen, waaronder de Prijs van de Vlaamse Gemeenschap Cultuur 2006 in de categorie toneelliteratuur.

In 2006 creëerde Jan Lauwers twee voorstellingen voor het Festival van Avignon: *De Lobstershop*, gebaseerd op een nieuwe tekst van zijn hand, en *Alles is ijdelheid*, een monoloog door Viviane De Muynck, gebaseerd op het gelijknamige boek met spraakmakende mémoires van Claire Goll.

Salzburger Festspiele nodigt Jan Lauwers in de zomer van 2008 uit om een nieuwe voorstelling te maken, *Het Hertenhuis*. Deze nieuwe voorstelling vormt samen met *De kamer van Isabella* (2004) en *De Lobstershop* (2006) het laatste deel van de trilogie over menselijkheid: *Sad Face / Happy Face*. Deze trilogie wordt voor het eerst integraal vertoond op de Salzburger Festspiele 2008.

Sinds 2009 is Needcompany *artist-in-residence* in het Burgtheater (Wenen). Jan Lauwers schrijft een nieuwe tekst *De kunst der vermakelijkheid* (2011) en brengt voor deze nieuwe voorstelling zijn Needcompany-ensemble en een aantal acteurs van het Burgtheater samen op de scène.

PROJECTEN

In 1999 startte Jan Lauwers *Needlapb*: een eenmalige ruimte voor ideeën, kanttekeningen, schetsen, losse gedachten. Tijdens *Needlapb* kan men kennis maken met de beginfase van diverse projecten waar experiment tastend zijn weg zoekt naar de scène.

Just for Toulouse (Théâtre Garonne, 2006) was de eerste editie van een avond waarop de *associated performing artists* van Needcompany installaties en performances brachten. In BOZAR (2007) werd *Just for Brussels* gepresenteerd.

Deconstructions zijn opgebouwd door Jan Lauwers met afval van het museum. Deze museale installaties waren reeds te zien in BOZAR (Brussel) en in haus der kunst (München) in 2007. Hierin bracht het NC-ensemble een zes uur durende marathonperformance waarin de denkwereld van Jan Lauwers samenkwam.

Samen met Maarten Seghers richtte hij OHNO COOPERATION op, die hun wederzijds artistiek engagement bestempelt. Tot op heden heeft zich dat geuit in het bekijken van, denken over en maken van muziek, beeldend werk en performances: *The Grenoble Tapes* (2006), *O.H.N.O.P.O.P.I.C.O.N.O.* (2006), *The OHNO Cooperation Conversation On The O.H.N.O.P.O.P.I.C.O.N.O. Ontology* (2007). Deze worden samen gebracht in *an OHNO cooperation evening* (2008). In 2009 nodigde OHNO COOPERATION als curator- en kunstenaarsduo verschillende kunstenaars uit voor *De Tragedie Van Het Applaus – Roubaix*.

FILMPROJECTEN

Jan Lauwers heeft een aantal film- en videoprojecten op zijn naam staan, waaronder *From Alexandria* (1988), *Mangia* (1995), *Sampled Images* (2000), *C-Song* (2003), *C-Song Variations* (2007) en *The OHNO Cooperation Conversations on the O.H.N.O.P.O.P.I.C.O.N.O. Ontology* (2007). Tijdens de zomer van 2001 maakte Lauwers zijn eerste langspeelfilm *Goldfish Game* (2002). Het script werd samen geschreven Dick Crane. *Goldfish Game* is het verhaal van een kleine gemeenschap mensen die op een gewelddadige manier uit elkaar wordt gerukt. De film ging in première op het Film Festival van Venetië in de New Territories (Nuovi Territori) categorie. Het internetmagazine Kinematrix (Italië), riep *Goldfish Game* uit tot beste film binnen de categorie Formati Anomali. Uit het juryrapport: “Een vernieuwende regiestijl die de limieten van het digitale medium overtreft”. *Goldfish Game* werd geselecteerd voor het filmfestival “International Human Rights Film And Video Festival Buenos Aires” in 2002, voor het filmfestival van Gent in 2002 en voor het Solothurn FilmFestival in Zwitserland in 2003. Tijdens het Slamdance Filmfestival (januari 2004) kreeg *Goldfish Game* de prijs voor beste ensemble, met name “Grand Jury Honor for Best Ensemble Cast”.

In februari 2003 maakte Jan Lauwers een kortfilm zonder woorden over geweld, *C-Song*. Deze kortfilm werd vertoond voor een beperkt publiek in de *Needlapb* in het STUK (Leuven), in de Kaaitheaterstudio's (Brussel) en tijdens *Oorlog is geen Kunst* in de Vooruit in Gent. In april 2004 ging *C-Song* officieel in première op het kortfilmfestival Courtisane (2004) in Gent. De film werd vervolgens geselecteerd voor het Internationaal

Kortfilmfestival Hamburg 2004 en was in juli 2004 te zien in de oude watertoren te Bredene in het kader van Grasduinen 2004, SMAK-aan-Zee.

C-Song Variations (2007), een kortfilm naar aanleiding van *De Lobstershop*, ging in april in avant-première in BOZAR (Brussel) en kende zijn première op het festival Temps d'Images in La Ferme du Buisson (Parijs) in oktober 2007. Deze kortfilm werd vervolgens vertoond in haus der kunst (2007) in München.

Voor het SPIELART Festival in München (2007) maakte hij samen met Maarten Seghers een video project: *The OHNO Cooperation Conversations on the O.H.N.O.P.O.P.I.C.O.N.O. Ontology*.

BEELDEND WERK

Op vraag van curator Luk Lambrecht nam Jan Lauwers deel aan de expositie *Grimbergen 2002*, samen met 8 andere kunstenaars (o.m. Thomas Schütte, Lili Dujourie, Job Koelewijn, Atelier Van Lieshout, Jan De Cock, Ann Veronica Janssens).

In het voorjaar van 2006 maakte zijn werk deel uit van de tentoonstelling DARK in het museum Boijmans van Beuningen te Rotterdam.

In 2007 bracht Jan Lauwers zijn eerste solotentoonstelling in het Brusselse BOZAR gecureerd door Jérôme Sans (voormalige directeur Palais de Tokyo, UCCA). Naar aanleiding van deze tentoonstelling maakte hij ook een eerste boek dat focust op zijn beeldend werk van 1996 tot 2006. Op de kunstbeurs Artbrussels (2007) werd hij uitgenodigd door BOZAR een site-gebonden werk te maken.

Jan Lauwers werd uitgenodigd om deel te nemen aan de keramische groepstentoonstelling *Down to Earth* (2009) in CC Strombeek door Luk Lambrecht, met werk van o.m. Ann Veronica Janssens, Heimo Zobernig, Atelier Van Lieshout (AVL), Lawrence Weiner, Kurt Ryslavy en Manfred Pernice.

In 2009 nodigde Jérôme Sans Jan Lauwers uit in het kader van *Curated by_vienna 09* om nieuw werk tentoon te stellen bij Galerie Bleich-Rossi. *Curated by bracht 18 Weense hedendaagse kunstgalerijen en internationale curatoren samen*.

Deconstructions zijn opgebouwd door Jan Lauwers met afval van het museum. Deze museale installaties waren reeds te zien in BOZAR (Brussel) en in haus der kunst (München) in 2007.

The House of Our Fathers – een huis van 20m x 5m x 5m – is de basis van een nieuw groot project van Jan Lauwers. Een 'huis'-kunstwerk dat tijd, plaats en waarneming (het essentiële verschil tussen theater en beeldend kunst) onderzoekt. Dit huis wordt in de loop der jaren uitgebouwd tot een volledig autonoom kunstwerk waarin Jan Lauwers andere kunstenaars uitnodigt.

THEATERWERK – JAN LAUWERS & NEEDCOMPANY

- 1987 **Need to Know**
première: 24 maart, Mickery, Amsterdam
- 1989 **ça va**
première: 18 maart, Theater am Turm, Frankfurt
- 1990 **Julius Caesar**
première: 31 mei, Rotterdamse Schouwburg
- 1991 **Invictos**
première: 18 mei, Centro Andaluz de Teatro, Sevilla
- 1992 **Antonius und Kleopatra**
première: 14 februari, Theater am Turm, Frankfurt
- 1992 **SCHADE/schade**
première: 21 oktober, Theater am Turm, Frankfurt
- 1993 **Orfeo, opera van Walter Hus**
première: 23 mei, Bourschouwburg, Antwerpen
- 1994 **The Snakesong Trilogy - Snakesong/Le Voyeur**
première: 24 maart, Theater am Turm, Frankfurt
- 1995 **The Snakesong Trilogy - Snakesong/Le Pouvoir (Leda)**
première: 11 mei, Dance 95, München
- 1996 **Needcompany's Macbeth**
première: 26 maart, Lunatheater, Brussel
- 1996 **The Snakesong Trilogy - Snakesong/Le Désir**
première: 6 november, Kanonhallen, Kopenhagen
- 1997 **Caligula, No beauty for me there, where human life is rare, part one**
première: 5 september, Documenta X, Kassel
- 1998 **The Snakesong Trilogy, herwerkte versie met live muziek**
première: 16 april, Lunatheater, Brussel
- 1999 **Morning Song, No beauty for me there, where human life is rare, part two**
première: 13 januari, Lunatheater, Brussel
- 2000 **Needcompany's King Lear**
première: 11 januari, Lunatheater, Brussel
- 2000 **DeaDDogsDon'tDance/DJamesDjoyceDeaD**
première: 12 mei, Das TAT, Frankfurt
- 2001 **Ein Sturm**
première: 22 maart, Deutsches Schauspielhaus in Hamburg
- 2001 **Kind**

- première: 21 juni, Het Net, Brugge
- 2002 Images of Affection**
première: 28 februari, Stadsschouwburg Brugge
- 2003 No Comment**
première: 24 april, Kaaitheater Brussel
- 2004 De kamer van Isabella**
première: 9 juli, Cloître des Carmes, Festival d'Avignon
- 2006 Alles is ijdelheid**
première: 8 juli, Théâtre Municipal, Festival d'Avignon
- 2006 De Lobstershop**
première: 10 juli, Cloître des Célestins, Festival d'Avignon
- 2008 Het Hertenhuis**
première: 28 juli, Perner-Insel, Hallein, Salzburger Festspiele
- 2008 Sad Face | Happy Face, een trilogie, drie verhalen over menselijkheid**
première: 1 augustus, Perner-Insel, Hallein, Salzburger Festspiele

PUBLICATIES IN BOEKVORM VAN EN OVER **JAN LAUWERS**

- LAUWERS, Jan, *Leda*, Bebuquin (Antwerpen) in coproductie met uitgeverij IF & TB, Amsterdam, 1995.
- VANDEN ABEELE, Maarten, *De luciditeit van het obscene*, Needcompany in samenwerking met Uitgeverij IF & TB, Brussel/Amsterdam, 1998.
- LAUWERS, Jan, *La chambre d'Isabella* gevolgd door *Le Bazar du Homard*, Actes Sud-papiers, Parijs, 2006.
- STALPAERT, Christel, BOUSSET, Sigrid, LE ROY, Frederik, (eds.), *No beauty for me there where human life is rare*. On Jan Lauwers' theatre work with Needcompany, Academia Press, IT & FB, Gent/Amsterdam, 2007.
- LAUWERS, Jan, *Restlessness*, Mercatorfonds, BOZAR Books & Needcompany, Brussel, 2007.
- LAUWERS, Jan, *Sad Face | Happy Face, Drei Geschichten über das Wesen des Menschen*, Fischer Taschenbuche Verlag (Frankfurt), 2008.
- LAUWERS, Jan, *La maison des cerfs*, Actes Sud-papiers, Parijs, 2009.
- LAUWERS, Jan, *KEBANG !*, Uitgeverij Van Halewyck, 2009

PRIJZEN

- Mobil Pegasus Preis, Internationales Sommertheater Festival Hamburg, *ça va*, voor beste internationale productie, 1989.
- Thersitesprijs, prijs van de Vlaamse theaterkritiek, 1998.
- Obie-Award in New York voor de voorstelling *Morning Song*, 1999.
- International Film Festival Venice 2002, *Kinematrix Prize* voor Digitaal Formaat, *Goldfish Game*, 2002.
- Grand Jury Honor for Best Ensemble Cast, Slamdance Filmfestival, *Goldfish Game*, 2004.
- « Le masque » voor de beste buitenlandse voorstelling, door « L'Académie québécoise du théâtre à Montréal » in Canada, *De kamer van Isabella*, 2005.
- Prijs voor de beste buitenlandse voorstelling van het "Syndicat professionnel de la critique de théâtre, de musique et de danse" in Frankrijk, *De kamer van Isabella*, 2005.
- Prijs van de Vlaamse Gemeenschap Cultuur 2006, categorie toneelliteratuur, voor de teksten *De kamer van Isabella* en *Ulrike*.
- Grand Prix – Golden Laurel Wreath Award for Best Performance / MESS Festival Sarajevo, voor *De kamer van Isabella* (2009).